FOTOBOK ÖVER VÅNAFJÄRDEN ÅR 2010

Hamptjärn som nu hotas av uttorkning när järnvägsbygget kapar av Grundvattenådern som fyller på tjärnen och håller den frisk och kry

Foto John Lindbäck

Ture Strömbäck

FÖRORD

I projektet Vånafjärden i bild är denna bok den avslutande delen.
Boken har panoramabilder över bebyggelsen som byn ter sig idag år 2010 och är en uppföljning av boken:-

I boken **EN GAMMAL BONDBY I BILD 1930 - 1950** avbildades alla gårdsgrupper i fågelperspektiv med bilder i akvarell. Med minnesbilder, egna och andras, samt några foton, växte den gamla byns bondegårdar fram i sina forna grupperingar. De flesta hus i Gammel Vånafjärden blev satta på bild, alla bodar, stolpbodar, (härbren) bagarstugor, ladugårdar, rior, vedbodar, sjöbodar, vinterboningshus, sommarboningshus, sommarladugårdar, fårhus, dass och smedjor, alla satta i rätt förhållande till varandra i position och storlek. Dessutom ett 15 tal bilder av intressanta enskilda byggnader.
Antalet innevånare i By Vånafjärd var i början av 1950-talet omkring 225 personer nu år 2010 bor 120 personer i byn.
Av bostadshusen är 11 st borta och 8 ersatta, och av bodar är 60 borta och ett fåtal ersatta jämfört med 1940-talet. Bondebyn har med andra ord uttunnats ordentligt.

Bondeskaran i Vånafjärden på 1940-talet var kända för att alltid knoga på, alltid vara sysselsatta, inte spilla tid, ro fast man satt segel i god förlig vind, ta ut en halvfull slaskhink när man ändå skulle hämta en börda ved. De var idoga och därför benämndes de "girovånafjärdarna". Dom hann med mycket, men å andra sidan så hade de inget annat att göra, bara allt gick till enligt deras stränga byakodex!
Allt till trots visade bondeskaran framåtanda.

I den här fotoboken av år 2010, anges boställena med de namn de hade på 1940-talet. Akvarellbilder är inlagda för jämförelse av nu och då.
Ett stort tack till alla som hjälpt till för att förverkliga boken och för extra foton.

Ture Strömbäck fotade skrev redigerade och gav ut boken.

Första utgåvan juni 2010/ 2:a utgåvan aug. 2010

DALGÅRDARNA

Överst och till vänster: DalOskars.

Nedre: DalAlberts Albert Johansson

DALGÅRDARNA

Överst och mellerst DalViktors Viktor Johansson.

Nederst höger
DalMannes Manne Johansson.

KARINS

Karins Anna Kajsa Ek.

Därefter: Tora o Otto Ruona tog senare namnet Bogeholm.

Vinterbilden:180 grad. panorama.

ERIKGÅRDEN

Nederst:
Erikgården sedd från Byvägen nere i byn

LUNDBÄCKSGÅRDEN

Notera kvarnsten som syns på mitten av mellersta bilden just bortom bäcken. Det var Hilding Strömbäck som hittade den i bäcken på den platsen, i slutet av 1970-talet. Slitytan på denna sten är konvex och den passar exakt till kvarnstenen som står på gaveln av Eriksgården vilken används som kaffebord. Den stenen är konkav och bör ha varit den övre av de två. Kvarnstenarna har imponerande dimensioner.

Till vänster. Bild från 1982.
Notera att bäcken gick just bakom ladan. Den grävdes med ny sträckning rakt utefter rået på 1950 talet.

LUNDBÄCKSGÅRDEN

Av alla gamla tio hus och bodar som tillhörde Lundbäcksgården återstår endast 2/3 delar av rian i originalskick. Endast två av tre avdelningar är kvar av den gamla rian, torkrian och tröskrian. Under slåttermaskinen syns resterna av torkmuren och ovanför den ljusa delen är väggen sotad. Ugnen i torkrian hade ingen skorsten utan röken tog sig ut genom otätheter i väggarna.
Med kastmaskin, röd, skilde man agnarna från kornet. Kastmaskinen stod normalt i den nu rivna delen av rian.

Kortet med kon är taget på 1950-talet och visar en del av Träskåkern med "TräskPetrus" hus i fonden. Denna odling är inritad i Buraeus karta över Vånafjärdens by från 1648.

Ägare: LundbäcksJotta, Johan Johansson, sonen John Johansson.

BERGET

Axel Berghuset

Första konsum affären

Skolan från 1920 - 1963

Konsumhuset

Konsum i privat ägo Taina Nevanoja o Voitto Laitala

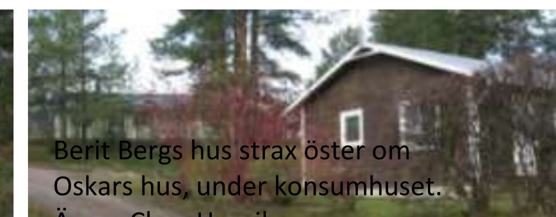
Bygdegården

På begäran "Gamla Konsum".

Oskar Bergs. Nuvarande ägare Ulf Berglund o Madelene Almkvist

Berit Bergs hus strax öster om Oskars hus, under konsumhuset. Ägare Clary Henriksson

Under vägkomplexet en bit bortom röda skylten låg dansbanan

TRÄSKGÅRDARNA

Per Rinnströms gård

Alvar och Oskar Lundbäcks gamla hus.

Per Rinnströms återvändarstuga.

TRÄSKGÅRDARNA

Gamla Pauls gård.

"Museigården" Fritz gamla gård.
Den gamla upprustade rian längst till vänster.
Iand tallarna till vänster bortom rian låg ett soldattorp.

"Museigården" Fritz gamla gård.

Om man har idéer och energi för vad en gammal ria kan användas till då sätter man igång med att feja upp den ute och inne. Man murar upp en bakugn i gammal god stil och så har man en underbar "bakustuga". Intet fattas. Magnifikt.

En kammare möblerad i gammal stil.

En kammare möblerad i gammal stil där inte ens vaggan med längsgående medar fattas, vilket skiljer sig från vaggor längre söderut i Sverige där medarna går tvärs.

Storstugan, rymlig och grann.

Storstugan, rymlig och grann.

TRÄSKGÅRDARNA

T.v Pauls. Röda stugan TräskPetrus

Sven Bergmans. En gång soldattorpet "Silverspets"
Huset står sedan ett par decennier tomt.

Vy från E4:an över Byträsket bort mot Träskgårdarna.

HANNASUNDET

Eriksjöbodan, den enda återstående sjöbodan vid Hannasundet.

Gamla nu nertagna Holmsjöbodan, Eriksjöbodan bortom laxryssjorna.

Här låg HolmUlriks gamla iskällare som revs i sent 1940-tal.

En gammal båt är kvar på båtupplagsplatsen.

Eriksjöbodan upprustad 2008.
Övre bilden Holmsjöbodan närmast och Eriksjöbodan i bakgrunden.
Beroende på vindriktning kan havsnivån variera upp till tre meter mellan min och max.

HOLMSVENS

Panorama över HolmSvens/Björkbacka.

Soppmiddag efter byvandringen sommaren 2009,
under mottot ”lär känna din by”.

Panorama över Sonias och Holmen och bort mot Jöns, Josefs och Skatan.

HOLMGÅRDEN

Panorama över Holmgården olika vyer, samt HolmValles ryssjor uppställda på gården för vårgenomgång inför vårens fiske. Dessutom storsik i stor skölja.

JÖNS o JOSEFS

Panorama över Jöns o Josefs. Jöns o Skatan rivna.
Josefs ägs av Ebba o Rune Larsson.
På denna åsen, förr omgiven av vatten, förlade de tidigaste innevånarna sina bosättningar.
Som ofta brukligt, mellan en insjö och havet.

Panorama över Jöns o Josefs. Övre bilden även Skatan.
Nedersta bilden panorama från Gretsholmen till Holmen.
Som ofta brukligt, mellan en insjö och havet.

Huset uppfördes av Bo Björk på tomten där gamla rian stod.
Fotot taget från bönhusets bro.

Skatan 1980-talet

"SkataHolgers" på andra sidan vägen bakom bönhuset

Bönhuset och gamla "Skata"vedbodan.

Panorama över Skatagården. Gamla skatavedbodan och bönhuset.

Inne i bönhuset hälsar Sonia välkommen till återblick av gamla byn samt byvandring i övre byn, med om konsumbutikerna, turistcaféet, kiosken skolan, Lundbäcksrian, sommarladugårdarna, kärrvägarna, skvaltkvarnar i bäckforsen, kvarnstenarna, barackbyn i krigstiden, tjärdalen, nya fornminnen m m.

Musikstuderande Heidi Karlsson inledde med att framföra några ballader, mycket uppskattat.

Nederst: Ture presenterar boken **FOTOBOK ÖVER VÅNAFJÄRDEN ÅR 2010**, samt utdrag ur personuppgiftslagen med tillägg från 2007 vilket ger uppgiftslämnaren stor frihet vid publicering. Därefter en historisk återblick över de gamla böndernas generositet och uppoffringar gentemot sin nästa.

Eva Björk, uppvuxen här på Skatan, överraskade med att sluta upp till sammankomsten.

GRETSHOLMEN

Gretsholmen:

Gretsholmen.
Bergman och Hummel köpte Stora Bergholmen för att få mark till ett sågverk, där dåvarande ägaren August bodde, och byggde upp ett ersättningshus på Gretsholmen dit August flyttade 1896.

"Bernts"

Stenpiren numer belaggd med grus

Gretsholmen olika vyer samt stenpiren med de två återstående sjöbodarna.

SVANBERGS

Överst Svanbergs, sedan Elofs boställe och därunder Hjälms uppe vid vägen samt slutligen vy från isen över Svanbergs till Gretsholmen.

Olika panoramabilder över Silvers soldattorp.
Det enda som återstår av soldattorpet är den gamla stolpbodan. Den siste indelta soldaten var Isak Abraham Silver som städslades i mitten av 1890-talet.
Isak var verksam som torpare och husbehovssmed till 1940- talet.
Mellersta bilden, Gula huset ägs av: Rolf o Irene Strömbäck.
Huset längst till Höger ägs av Erika Andersson o Kjell Krook .
Soldatstolpbodan, från de indelta soldaternas tid, från 1800-talet, som står på soldattorpet har i år 2010 kompletterats med ett par takplåtar över främre knutarna och höjts upp från mark på nya stämpel. En nödvändig insats så den står i 100 år till. En försiktig restaurering av bodan kan senare utföras så att det kulturella värdet säkerställs.

ROBERTS

Roberts/Nils Fredriks:.

Valters:

Nils Fredriks

Simons ägs av Birgit o Börje Utterström

"Blommens"

Panoramabilder över Roberts. "Nilsfredriks, Valters, Simons och "Blommens".
Nils Fredrik med söner byggde leastadianbönhuset(se gröna oljefatet).
Nils Fredrik med söner plockade ner en ria i Näsbyn och rodde ner timmerstockarna till byn reste upp bönhuset samt inredde det som bönhus.
Bönhuset är idag verkstad.

Silverudden.
Idag återstår bara den lilla gamla rian av de ursprungliga husen. En ny tillfartsväg går fram till gården.
Huset uppfördes ursprungligen åt änkan efter avlidne knekten J.A. Sandberg Silver som hastigt avled i början av 1890- talet. Änkan med sex barn flyttade in och fick för sin försörjning av ett par åkerstycken. Äldste sonen Axel löste senare in en del av åkerarealen.

RISNÄSET

Överst: Gamla Risnäset, nu med nytt boningshus uppfört av Sune Strömbäck.
Mellersta bilden Simons sedd från Assars.
Nederst Simons sedd från byvägen.

RISNÄSET

Ingarts grävmaskinfirma

Assars första hus vid Vånafjärdsvägen.

Oves gamla hus.

Ägare
Siv och Göte Strömberg

Intill Alex mot Roberts.

Alex och Margaretas hus.

Hilding Strömbäck senare Volrad och Estrid Olsson.

KäppvallOlas

KÄPPVALLEN

Käppvallen olika panoramabilder, med vagnslidret och även den lilla stolpbodan. Tidigare ägare Alida och Helge Strömbäck.

KORSNÄS

Panorama från Sigurds "Backen" över Einars bort till Käppvallen.

Sigurds

Einars och Ernsts till höger.

Einars:

Ernst bort i backen.

BARACKBYN

Barackbyn bestod av 9 baracker för stenarbetarna som bröt sten i Råberget. Stenblocken forslades med gengasdrivna lastbilar som stånkade bort mot finska gränsen där de skulle ingå i tankhinder.
De flesta bergsbrytare var vant folk från Bohuslän, s.k AK-arbetare.
Mellan bilden till höger visar hur Råberget var sprucket i horisontellt, vilket var gynnsamt.

Barackbyn 1940

Råberget

Rävfarmen på Eriksgården

MODERNA FORNMINNEN PÅ OMRÅDET DÄR BARACKBYN LÅG

”Moderna” fornminnes-området.
Runsten 2008 bortom stensättningen 1973. Häxring 1980(Norrbottniska) eller trojaborg(Gottländska), samt en 3m hög bautasten 1986.
Texten på runstenen lyder:
TURE•RESTE•STEN•EFTER•BRODER•GUNNAR•FADERN•VIKTOR•FARFAR•ULRIK • DEN•SYNSKE:GUNNAR• OCH•HÅKAN•BYGGDE• VÄG•NORRUT:TURE•HUGG• RUNORNA:
Bilden i mitten skall tolkas:
SÅVÄL GAMMAL SOM UNG GEMENSAMT och texten:
FÖR• VÅNAFJÄRDEN: 2008

FLOTTNINGSSTÄLLENA RÅGHOLMEN OCH LILLA BERGHOLMEN

Panorama över Rågholmen.
Endast någon liten rest av kättingkajen är kvar. T.o.m. stenarna från husgrunderna är bortforslade.

Lilla Bergholmen nedan.
Endast ett förråd och en stuga finns kvar. En gammal elmotor och en roddbåt och några husgrunder påminner om verksamheten då treskift kördes av ca 100 man.
Kvarvarande stuga är nu fritidshus.

BERGMAN & HUMMELS SÅGVERK PÅ STORA BERGHOLMEN

Panoramabild över sågverksområdet på Stora Bergholmen där Bergman & Hummel hade sågverk i slutet av 1890-talet.

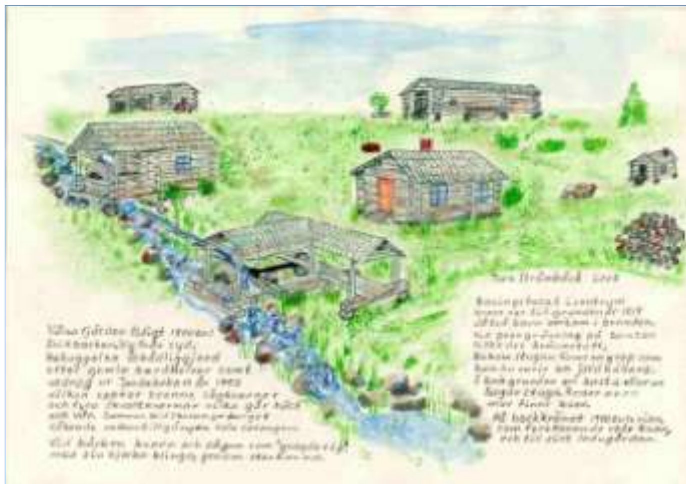

Vänstra bilden: ”Spinkkajen” överblivet spill vid sågning av plank.
Mellanbilden: Trästycke med raka spår efter sågtänder som visar att en ramsåg användes.
Högra bilden: Udden där barlast dumpats från segelfartyg.
Rester där bland annat flinta ingår tyder på att barlasten tagits ombord i områden
med förekomst av krita, som Skåne, Danmark, Frankrike, eller Dover i östra Storbritannien.

ERIKBACKEN SKVALTKVARNARNA I FORSEN

Forsen på Erikbacken där skvaltkvarnar gått i många hundra år

Bilder ovan.
Kvarnstenar betraktade av deltagare i byvandringen under mottot lär känna din by” år 2010.
I gräsmattan bakom Lundbäcksladugården ligger en parsten till kaffebordsstenen i Erikträdgården.
Belamrade par-kvarnstenar togs upp ur forsen på 1950-talet. Till brosten vid Erikstolpbodan ligger en ordentligt nött halv kvarnsten. Denna bör vara en av första generationen skvaltkvarnar, som senare ersattes med de större kvarnstenarna. Fritz Lundbäck (189? – 198?) från Träskgårdarna minns kvarnhus som stod över forsen. Kvarnarna har omnämnts i skrift på 1650-talet och 1750-talet.
Kvarnarna uppfördes av ägarna till Vånafjärden No.1, No2, No3 och No4 och kvarnstenarna betraktas som tillhöriga Vånafjärdens markägare och kan inte betraktas som enskild egendom var de än ligger. Markägarna skall behandla alla ärenden som gäller dessa kvarnstenar inklusive liten flyttning av dessa.

1									
2	Markägare Vånafjärden	2010							
3									
4	**Fast.nr**	**Efternamn**	**Förnmn**	**Adress**			**tel**	**mobil**	**e-mail**
5	**04:37**	Brannelid	Göte	Byträskvägen 49	952 71	K-verken	0923-20086	070-514 93 08	
6		Öhman	Anita						anita.ohman@nll.se
7	**2:10 1/7 av**	Berg	Stig	Stora Vägen 54	952 70	Risögrund	0923-223 36	076-812 23 36	
8	**03:06**	Billerud AB							
9	**01:10**	Fogman	Patrik	Lantjärv 522	952 94	Kalix	0923-103 38	070-632 93 66	
10		Karlsson	Inger						inger.marianne@telia.com
11	**02:11+2:10**	Larsson	Rune	Vånafjärdsv 60	952 71	K-verken	0923-204 03		
12	**05:10**	Lindbäck	Håkan	Byvallenv. 16	952 71	K-verken	0923-251 75	070-5545836	fam.lindback@home.se
13	**12:01**	Lindbäck	Ingrid	Byvallenv. 16	952 71	K-verken	0923-251 75	070-218 40 33	fam.lindback@home.se
14	**02:06**	Strömberg	Bernt	Vånafjärdsv 84	952 71	K-verken	0923-205 63	070-049 75 34	bernt.stromberg@hotmail.se
15		Strömberg	Rudolf	Älvdalsvägen 24	131 95	Kalix	0923-131 95		
16	**02:21**	Strömberg	Per	Karlsborgsv 131	952 71	K-verken	0923-203 60	070-557 45 59	
17		Strömberg	Rut						
18	**2:22+2:24**	Strömberg	Stefan	Vånafjärdsv. 199	952 71	K-verken	0923-201 13	070-667 89 58	11stromberg@telia.com
19	**11:01**	Strömbäck	Anders	Äijvägen 6	946 40	Svensbyn	0911-24 11 3	070-560 74 76	anders.stromback@telia.com
20	**14:01**	Strömbäck	Assar	Vånafjärdsv. 134	952 71	K-verken	0923-200 79	070-640 46 70	assar1@telia.com
21	**16:01**	Strömbäck	Ove	Vånafjärdsv 128	952 71	K-verken	0923-205 81	073-022 91 36	ove.stromback@telia.com
22	**05:14**	Strömbäck	Sonia	Minkvägen 50	191 39	Sollentuna	08-96 22 86	070-591 47 95	sonia.stromback@home.se
23				Vånafjärdsv 27	952 71	K-verken	0923-20087		
24	**15:01**	Strömbäck	Tommy	Vånafjärdsv. 151	952 71	K-verken	0923-205 96	070-583 76 34	ymmotzt@spray.se
25	**01:07**	Sundell	Marianne	Stenbäcksv. 59	952 04	Påläng	0923-242 22	076-840 42 73	marianne.sundell@edu.kalix.se

NÅGRA PÄRLOR I BY VÅNAFJÄRD

Fantastiska museigården på TräskFritz gamla gård

Bagarstugan med upprustade murstocken hos Sonia
där sik halstras vid varje möjliga tillfälle.

År 2008 Upprustade Eriksjöboden

Soldattorpets stolpboda, där de indelta soldaterna förvarade sin dyrbara säd. Stolpbodan säkrades år 2010 för framtiden med bättrat tak och upplyft från mark stående på nya underlägg.

End **FOTOBOK ÖVER VÅNAFJÄRDEN ÅR 2010**
Ture Strömbäck